

Nr 67.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1925 kl. 10 f. m

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna jämte i ämnet väckta motioner.

I punkten 102 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för fullföljande av försökskolonisationen beräkna för budgetåret 1925—1926 ett belopp av 147,100 kronor.

Genom en den 6 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 90, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

Propositionen.

a) dels godkänna det såsom bilaga A till statsrådsprotokollet fogade förslag till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna, att tillämpas från och med den dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

b) dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet härutinnan tillstyrkt, vidtaga åtgärder i syfte att nyssnämnda allmänna grunder må vinna tillämpning jämväl på redan beslutade kolonisationsföretag i de hänseenden och i den omfattning, som departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt;

c) dels godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag om ändrad lydelse av moment 1) av gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån ur kolonisternas kreaturslånefond, vilken fond efter bifall till sagda förslag torde bära benämnas kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond;

d) dels för kolonisationsverksamhetens bedrivande å kronoparker i Norrland och Dalarna anvisa för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen, i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

Motionerna.

nr 249 i första kammaren av herrar *Asplund* och *Almqvist* samt nr 374 i andra kammaren av herr *Hage* m. fl.

Motionerna, vilka skilja sig från varandra endast i avseende å motivering, utmyнна i

dels ett uttalande, att motionärerna finna det önskvärt, att riksdagen — i samband med fattande av beslut med anledning av propositionen — måtte hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t snarast, om möjligt redan till nästa riksdag, framlägger förslag rörande:

A) frågan om utsträckt tillämpande av intensivt skogsbruk å de norrländska kronoparkerna i enlighet med kolonisationskommitténs förslag samt i samband därmed tager under överbägande, vilka åtgärder, som kunna anses erforderliga för att kolonister (inklusive innehavare av nybyggeslägenheter vid Alträsk i Norrbotten) samt innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen må kunna erhålla sådan inkomst, att densamma tillsammans med inkomsten från den brukade jorden blir sådan, att brukaren kan leva på densamma, samt

B) frågan angående omförande till kolonat av vissa odlingslägenheter och nybyggen inom de sex nordligaste länen i huvudsaklig överensstämmelse med kolonisationskommitténs förslag;

dels ock en hemställan,

att riksdagen — under uttalande av önskvärdheten av, att Kungl. Maj:t upptager de här ovan under A och B upptagna frågorna till prövning och om möjligt till nästa års riksdag framlägger förslag i desamma — måtte godkänna Kungl. Maj:ts proposition nr 90, dock med följande ändringar:

I) det som bilaga A till propositionen fogade förslaget till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna erhåller den delvis ändrade lydelse, som framgår av en vardera motionen bifogad bilaga A;

II) Kungl. Maj:t bemyndigas att vidtaga åtgärder i syfte att nyssnämnda i till vardera motionen bifogade bilaga A angivna allmänna grunder må i huvudsak så långt möjligt vinna tillämpning jämväl på redan beslutade kolonisationsföretag;

III) för kolonisationsverksamhetens bedrivande å kronoparker i Norrland och Dalarna anvisas, utöver uppkommen behållning, för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 180,000 kronor.

*Föreliggande
förslag till
allmänna
grunder för
kolonatupp-
låtelse.*

Det i propositionen, respektive motionerna, framlagda förslag till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna är av följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

»Förslag

till

**allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker
i Norrland och Dalarna.****Allmänna bestämmelser.**

§ 1.

Å därtill lämplig mark å kronoparker inom Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må jordlägenheter (kolonat) på här nedan angivna villkor upplåtas till uppodling och bebyggande i syfte att befrämja uppkomst av jordbruk och egna hem, avsedda i främsta rummet för ortens befolkning; börande kolonat utläggas blott i mån tillgång kan antagas vara för handen till sådant förtjänstarbete, som erfordras för att kolonatets innehavare med familj må kunna er hålla oundgänglig bärning.

§ 1.

Å sådana inom Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län ävensom *nedom odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens län belägna kronoparker, som befinnas lämpliga för införande av rationell skogsvård, må i den utsträckning, som betingas av därigenom ökat, mera stadigvarande behov av arbetskrafter utöver vad förut finnes i orten disponibelt, å därför lämplig mark på här nedan angivna villkor upplåtas jordbrukslägenheter (kolonat), i främsta rummet avsedda för vid ortens klimat och levnadsförhållanden vana personer; dock må kolonat å kronopark inom nämnda län även utläggas, där eljest än genom skogsarbete å kronoparken förutsättningar finnas för erhållande av annan arbetsförtjänst i så stor utsträckning, som utöver inkomsten från kolonatet erfordras för innehavarens och hans familjs nöjaktiga bärning.*

§ 2.

Kolonat upplåtas i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen besluta om kolonisationsåtgärders vidtagande.

§ 3.

För handläggning av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker

§ 3.

För handläggning av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker

(Kungl. Maj:ts förslag.)

i Norrland och Dalarna må Kungl. Maj:t, i mån av behov, tillsätta särskilda kolonisationsnämnder i de sex nordligaste länen, börande dylik kolonisationsnämnd i regel bestå av vederbörande landshövding jämte en representant för statens lokala skogsförvaltning och minst en praktiskt förfaren man, företrädande jordbruks- och egnahemsintresset inom länet.

Närmare föreskrifter om kolonisationsnämndernas sammansättning och verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

Ledningen av och kontrollen över sagda nämnders verksamhet utövas genom jordbruksdepartementet.

(Motionärernas förslag.)

i Norrland och Dalarna må Kungl. Maj:t, i mån av behov, tillsätta särskilda kolonisationsnämnder i de sex nordligaste länen, börande dylik kolonisationsnämnd i regel bestå av vederbörande landshövding jämte en representant för statens lokala skogsförvaltning *ävensom en representant för länets kolonister samt en praktiskt förfaren man*, företrädande jordbruks- och egnahemsintresset inom länet.

Närmare föreskrifter om kolonisationsnämndernas sammansättning, rörande sättet för väljande av kolonisternas representant samt rörande nämndernas verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

Ledningen av och kontrollen över sagda nämnders verksamhet utövas av jordbruksdepartementet *genom en särskilt förordnad tjänsteman (kolonisationsinspektör)*.

§ 4.

Till brukare av kolonat (kolonist) må antagas allenast svensk medborgare, som råder över sig och sitt gods, gjort sig känd för sparsamhet, nykterhet och hederlig vandel samt prövas äga goda personliga förutsättningar för genomförande av ifrågakommande kolonisationsföretag, däri inbegripet drivande av ett mindre jordbruk.

§ 5.

Till kolonat bör läggas odlingsmark till den areal, som efter prövning vid planläggandet av varje kolonisationsföretag finnes erforderlig och lämplig, börande arealen odlingsmark i regel ej understiga åtta hektar och ej överstiga sju ton hektar.

Utöver odlingsmarken bör kolonat tilldelas så stor areal skogsmark, som erfordras för att av densamma må kunna, sedan kolonist inlöst kolonatet, under förutsättning av medelgod skötsel utvinnas en årlig virkesavkastning av från omkring femton till omkring tjugufem kubikmeter fast mått, börande arealen skogsmark inom dessa gränser i vart fall avpassas med hänsyn till kolonatets areal av odlingsmark och övriga på frågan inverkan förhållanden.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

§ 6.

Kolonat upplåtes under nyttjanderätt med rätt för kolonist att med äganderätt inlösa kolonatet, allt under de villkor nedan sägs.

Där särskilda skäl därtill föranleda, må Kungl. Maj:t dock i undantagsfall besluta om upplåtelse utan att kolonist tillförsäkras dylik rätt till inlösen.

Om nyttjanderätt till kolonat.

§ 7.

Avtal om upplåtelse av kolonat skall ske skriftligen enligt fastställt formulär med iakttagande av bestämmelserna här nedan ävensom i tillämpliga delar av vad i lag sägs om arrende.

§ 8.

Upplåtelse av kolonat skall ske för en tid av femton år.

§ 9.

Då kolonat första gången upplåtes, skall kolonist för de första fem åren av upplåtelse tiden tillerkännas frihet från erläggande av lega. Under de därpå följande tre åren erlägges årlig lega, beräknad till 1.8 procent av sammanlagda beloppet av den kolonatet tilldelade odlingsmarkens i och för köpeskillingsbestämmande fastställda värde och den av kolonisten uttagna byggnadshjälpen. Under återstående del av den tid, kolonist innehar kolonatet med nyttjanderätt, skall han erlægga en årlig lega, beräknad till 3.6 procent av nyssnämnda sammanlagda belopp.

Sälunda fastställd lega inbetalas i den ordning, som från statens sida vid upplåtelsen närmare bestämmes.

§ 9.

Då kolonat första gången upplåtes, skall kolonist för de första *åtta* åren av upplåtelse tiden tillerkännas frihet från erläggande av lega. Under återstående del av den tid, kolonist innehar kolonatet med nyttjanderätt, skal han erlægga en årlig lega, beräknad till 3.6 procent av sammanlagda beloppet av den kolonatet tilldelade odlingsmarkens i och för köpeskillingsbestämmande fastställda värde och den av kolonisten uttagna byggnadshjälpen.

Kolonist må erhålla rätten att inbetala legan i mindre poster på lämpligt sätt uppdelade på olika årstider.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

§ 10.

Inom femton år från den dag, då kolonist tillträtt kolonatet, skall denne hava uppodlat minst tre tiondelar av kolonatets odlingsmark; dock åligge det därvid kolonist att uppodla under de första tre åren en hektar, under de närmast följande tre åren ytterligare en hektar samt under de därpå följande tre åren ytterligare en hektar, allt i enlighet med vad som vid upplåtelsen närmare bestämmes i fastställd odlingsplan.

Kolonist åtnjute härvid en kontant odlingshjälp, utan återbetalningsskyldighet, av 750 kronor, att utbetalas i terminer efter arbetets fortgång i den mån kolonisten enligt fastställd odlingsplan uppodlar samt, i mån av behov, kalkar och gödslar en och en halv hektar torvmarksjord jämte ett mindre, till potatisland avsett, område fastmarksjord.

I undantagsfall må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, kolonat uppodlas genom statens omedelbara försorg till den omfattning, som i avseende å odlingskostnad beräknas motsvara förenämnda kontanta odlingshjälp, vilken i dylikt fall icke må utgå.

I de fall, då kolonist därom gör framställning, må en hektar av kolonatet kunna genom statens försorg och med användande av kolonist som arbetskraft uppodlas, kalkas och gödslas, varvid ovannämnda kontanta odlingshjälp ej må utgå.

I behövliga fall må kolonist för den första uppodlingen kunna erhålla räntefritt lån till inköpande av utsäde.

§ 11.

Inom tid, som vid varje upplåtelse bestämmes, skall kolonist hava å kolonatet uppfört bostadshus och uthus i enlighet med vad som vid upplåtelsen närmare avtalas. Den tid, inom vilken byggnaderna skola vara fullbordade, må i allmänhet ej bestämmas senare än till fem år från den dag, då kolonist tillträdde kolonatet.

Kolonist åtnjute kontant byggnadshjälp intill 3,500 kronor, att utbetalas i terminer i mån av byggnadsarbetets fortgång. I undantagsfall kan, efter särskilt beprövande, detta belopp höjas, dock högst till 4,000 kronor.

§ 11.

Inom tid, som vid varje upplåtelse bestämmes, skall kolonist hava å kolonatet uppfört bostadshus och uthus i enlighet med vad som vid upplåtelsen närmare avtalas. Den tid, inom vilken byggnaderna skola vara fullbordade, må i allmänhet ej bestämmas senare än till tio år från den dag, då kolonist tillträdde kolonatet.

Kolonist åtnjute kontant byggnadshjälp intill 4,000 kronor, att utbetalas i terminer i mån av byggnadsarbetets fortgång. I undantagsfall kan, efter särskilt beprövande, detta belopp höjas, dock högst till 4,500 kronor.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Motionärernas förslag.)*

Där så lämpligen ske kan, bör vederbörande kolonisationsorgan söka vidtaga åtgärder i syfte att erforderligt byggnadsvirke i försågat skick jämte annat byggnadsmaterial må kunna tillhandahållas kolonist, till självkostnadspris, å kolonisationsområdet.

I undantagsfall må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, kolonat bebyggas genom statens omedelbara försorg.

Kolonat må kunna bebyggas genom statens omedelbara försorg, där kolonist därom gör framställning och förhållandena sådant motivera.

Det åligger kolonist att svara för byggnaders underhåll och brandförsäkring.

§ 12.

Kolonist vare berättigad att, efter utsyning genom vederbörande skogsstatstjänsteman och i den mån byggnadsarbeten åligga kolonisten, avgiftsfritt erhålla byggnadsvirke, som erfordras till de byggnader, som prövas bära å kolonatet uppföras, att uttagas från skogen å de delar av kolonatet, som utgöras av odlingsmark eller avses till tomtplats, eller, i den mån virkestillgången å nämnda delar av kolonatet finnes otillräcklig, från skogen å motsvarande delar av närliggande kolonat eller å angränsande del av kronoparken.

Kolonist vare vidare berättigad att, under den tid han innehar kolonatet med nyttjanderätt, efter utsyning eller anvisning genom vederbörande skogsstatstjänsteman avgiftsfritt från kolonatets skog eller från kronoparken uttaga virke till husbehov ävensom bränsle allt i enlighet med vad vid kolonatets upplåtande närmare bestämmes.

§ 13.

§ 13.

Kolonist må tillerkännas rätt till bete, utan avgift, å angränsande del av kronoparken under femton år från den första upplåtelsen av kolonatet för å detta vinterfödda hästar och nötkreatur, dock att i varje fall må från bete undantagas mark, varest betandet skulle förorsaka märkbart hinder för skogens återväxt.

Kolonist må tillerkännas rätt till bete, utan avgift, å angränsande del av kronoparken för å detta vinterfödda hästar och nötkreatur, dock att i varje fall må från bete undantagas mark, varest betandet skulle förorsaka märkbart hinder för skogens återväxt.

§ 14.

Rätt till jakt efter älg inom kolonatets område förbehålles kronan under den tid, kolonist innehar kolonatet med nyttjanderätt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

§ 15.

Genom statens försorg vidtagas åtgärder för kolonisationsområdenas förbindande med viktigare kommunikationsleder. Det åligger dock kolonist att ansvara för byggande och underhåll av för kolonatet erforderlig utfartsväg i den mån densamma faller inom kolonatets område. I övrigt deltagar kolonist i underhåll av väg i den utsträckning och enligt de grunder, som vid kolonatets upplåtande bestämmas, därvid kolonist ej må åläggas underhåll av längre vägsträcka än tillhoppa 300 meter.

§ 16.

Avlopps- och avledningsdiken, som prövas erforderliga för kolonisationsarbetetsgenomförande, ävensom laggdiken, vilka möjliggöra odlingsarbetets omedelbara påbörjande, anläggas genom statens försorg.

Kolonist har skyldighet att *dels* underhålla sålunda upptagna diken, i vad de ligga inom kolonatets område, och *dels* deltaga i underhållet av utom kolonatets område belägna diken efter ty därom vid kolonatets upplåtande bestämmas.

§ 17.

Kronan ansvarar för skatt och annan allmän tunga, som belöpa å kolonat under den tid, kolonist innehar detta med nyttjanderätt, dock under högst femton år från den första upplåtelsen.

§ 16.

Avlopps- och avledningsdiken, som prövas erforderliga för kolonisationsarbetetsgenomförande, ävensom laggdiken, vilka möjliggöra odlingsarbetets omedelbara påbörjande, anläggas genom statens försorg. *Staten bekostar likaledes den torrläggning av kolonat närliggande vattensjuka märker, som är nödvändig för frostländighetens minskande och för den odlingsbara markens inom kolonatet nöjaktiga torrläggning.*

Kolonist har skyldighet att *dels* underhålla sålunda upptagna diken i vad de ligga inom kolonatets område och *dels mot ersättning* deltaga i underhållet av utom kolonatets område belägna diken efter ty därom vid kolonatets upplåtande bestämmas.

§ 17.

Kronan ansvarar för skatt och annan allmän tunga, som belöpa å kolonat *under den tid, kolonist innehar detta med nyttjanderätt.*

§ 18.

Dör kolonist före upplåtelse tidens utgång eller försättes han i konkurs, äge såväl kronan som dödsbodelägarerna eller borgenärerna uppsäga avtalet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

Sker ej uppsägning från någondera sidan inom sex månader efter dödsfallet eller sist å trettionde dagen efter inställeledagen i konkurs, skall avtalet fortfarande äga giltighet, och svara dödsbodelägarna eller borgenärerna för avtalets fullgörande intill dess upplåtelseiden utgår eller avtalet eljest upphör att gälla.

Vad om rätt för kolonist till inlösen av kolonat eller till förnyad upplåtelse här nedan sägs skall icke äga tillämpning i fråga om borgenärer, för vilka avtal om nyttjanderätt till kolonat enligt vad ovan sägs kan komma att gälla.

Frånträder kolonist under pågående upplåtelseperiod nyttjanderätten till kolonat, vare sig till följd av dödsfall, konkurs, nyttjanderättens förverkande eller eljest, och skall ej jämlikt denna paragraf avtalet fortfarande äga giltighet för dödsbodelägare eller borgenärer, skall kolonatet ofördröjligen för återstoden av upplåtelseiden upplåtas till annan kolonist under oförändrade villkor, dock att beträffande fullgörandet av den kolonisten åliggande odlings- och byggnadsskyldighet må vidtagas den jämkning, vartill omständigheterna skäligen må anses föranleda.

§ 19.

Avträdes kolonat, skall kolonisten vara berättigad till ersättning för av honom enligt för kolonatet gällande byggnadsplan å kolonatet uppförda byggnader ävensom för å detsamma av kolonisten verkställda förbättringar. Vid ersättningens bestämmande skall avdrag göras för värdet av virke, som för byggnads- eller förbättringsarbetenas fullgörande tillhandahållits kolonisten från statens sida, ävensom för belopp, som kolonisten i den ordning särskilt stadgas må hava erhållit såsom odlings-, diknings- eller byggnadshjälp.

Om inlösen av kolonat.

§ 20.

Efter det kolonist fullgjort honom enligt §§ 10 och 11 åliggande odlings- och byggnadsskyldighet, skall han vara berättigad att under de villkor nedan i §§ 21—25 sägs inlösa kolonatet.

Rätt till inlösen av kolonat äger dock rum allenast i händelse kolonist prövas behörigen hava fullgjort vad honom i denna hans egenskap enligt gällande föreskrifter åligger.

Att Kungl. Maj:t i särskilda fall äger besluta om upplåtelse av kolonat, utan att kolonist berättigas inlösa kolonatet, därom är stadgat i § 6.

§ 21.

Köpeskillingen för kolonat bestäms med hänsyn till värdet å jord

§ 21.

Köpeskillingen för kolonat bestäms med hänsyn till värdet å od-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

och skog samt byggnadshjälp enligt allmänna grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t. Vid kolonatets upplåtande första gången skall i upplåtelsehandlingen angivas, huru köpeskillingen för kolonatet skall beräknas.

(Motionärernas förslag.)

lingsbar jord samt å skog och *erhållen* byggnadshjälp enligt allmänna grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t. Vid kolonatets upplåtande första gången skall i upplåtelsehandlingen angivas, huru köpeskillingen för kolonatet skall beräknas.

§ 22.

Köpeskillning för kolonat skall, då inlösen äger rum, delas i två lika stora delar, en amorteringsdel och en stående del.

Å amorteringsdelen erlägges, intill dess den blivit till fullo gulden, en annuitet av 6 procent, varvid såsom ränta räknas 3.6 procent av det oguldna kapitalbeloppet av amorteringsdelen. Amorteringsskyldigheten inträder sedan femton år förflutit från den dag, kolonatet först upplåtits. Intill dess amortering börjar, erlägges endast ränta efter 3.6 procent av köpeskillingens hela belopp. Därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta efter 3.6 procent av den stående delen, intill dess jämväl denna del till fullo inbetalts.

Den stående delen skall vara gulden senast inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras. Det stående kolonisten fritt att när helst betala köpeskillingen i dess helhet jämte upplupna räntor samt att göra de avbetalningar han önskar å den stående delen.

Därest kolonatet till jord eller byggnader vanvårdas, eller skog å kolonatet avverkas annorledes än till husbehov eller försäljning efter utsyning, eller föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar icke ordentligt fullgöras, eller kolonisten underlåter att hålla åbyggnaderna brandförsäkrade, skall, därest sådant från statens sida påfordras, vad av köpeskillingen återstår oguldet jämte ränta genast vara till betalning förfallet. Detsamma skall gälla, där äganderätt till kolonatet i dess helhet eller del därav genom köp eller annat fång från kolonisten övergår i andra fall än då kolonatet i sin helhet övertages antingen av efterlevande make eller av bröstarvinge eller av efterlevande make och bröstarvinge, vilka behålla kolonatet oskiftat, så framt icke den nye innehavaren i vederbörlig ordning prövas lämplig att övertaga kolonatet.

Som säkerhet för oguldna delar av köpeskillingen skall kolonist, då inlösen äger rum, avlämna med in-teckningsmedgivande försedd förbindelse, avfattad i överensstämmelse med vad ovan föreskrivits.

Kolonist skall vara skyldig att inbetala i denna paragraf omförd annuitet i den ordning, som från statens sida vid köpet närmare bestämmes.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

§ 23.

Vill därtill berättigad kolonist inlösa kolonat, göre därom skriftlig anmälan hos vederbörande kolonisationsnämnd. Har sådan anmälan inkommit, låte nämnden ofördröjligen anställa besiktning å kolonatot till utrönande huruvida inlösen må äga rum. Prövar nämnden kolonist vara berättigad till inlösen, skall genom nämndens försorg köpekontrakt upprättas enligt fastställt formulär.

Om besiktning, som i denna paragraf avses, skall i tillämpliga delar gälla vad om syn finnes stadgat i 2 kap. 11 och 12 §§ av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

§ 24.

I köpekontrakt, varom i § 23 sägs, skola intagas erforderliga förbehåll om servitut till förmån för såväl kronopark eller därå belägen fastighet som den försålda lägenheten. Sålunda skall i allmänhet ägaren av sistnämnda fastighet förpliktas tåla, att väg för utforsling av virke från kronoparken tages över lägenheten samt att över lägenhetens område till förmån för kronoparken eller därå belägen fastighet elektrisk ledning drages, allt dock mot ersättning för av servitutets utövande vållad skada, ävensom göras förbehåll om skyldighet för ägaren av den försålda lägenheten att underhålla väg.

Å andra sidan skall ägaren av den försålda lägenheten, om och i den mån så finnes nödigt, tillerkännas rätt att å kronoparken efter anvisning årligen taga viss angiven myckenhet husbehovsvirke och bränsle, vilken rätt dock ej må utsträckas att avse längre tid än till och med trettio år från den dag, kolonatot först uppläts, ävensom rätt att å vissa platser å kronoparken eller därå belägen fastighet taga grus, sand, torv och lera till husbehov samt för fullgörande av den ägaren av den försålda lägenheten åliggande skyldighet att underhålla väg.

Å andra sidan skall ägaren av den försålda lägenheten, om och i den mån så finnes nödigt, *tillerkännas rätt att å kronoparken efter anvisning årligen taga viss angiven myckenhet husbehovsvirke och bränsle*, ävensom rätt å vissa platser å kronoparken eller därå belägen fastighet taga grus, sand, torv och lera till husbehov samt för fullgörande av den ägaren av den försålda lägenheten åliggande skyldighet att underhålla väg.

§ 25.

Sedan köpekontrakt rörande kolonat upprättats, skall genom statens försorg på statens bekostnad den försålda lägenheten av lantmätare avfattas å karta, därå upptagas skillnaden mellan ägoslag, vilka redovisas i jordregistret, byggnader, vägar, vattendrag och dylikt ävensom sådana fasta

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

punkter och mätningssuppgifter, att det kartlagda området läge bliver fullt bestämt.

Inlöst kolonat skall genom statens försorg avskiljas från stamfastigheten genom jordavsöndring. Lagfart å fånget ombesörjes på kolonistens bekostnad av staten.

Särskilda bestämmelser.

§ 26.

Har kolonist vid utgången av första upplåtelse tiden ej inlöst kolonatet, äge han, därest villkoren enligt § 20 för inlösen av kolonatet uppfyllts, erhålla kolonatet till sig upplåtet under nyttjanderätt för ytterligare femton år under oförändrade villkor, dock att därvid icke skall tillämpas vad i §§ 9, 10, 13 och 17 sägs om legofrihet eller lägre lega än efter 3.6 procent, odlingsskyldighet, rätt till bete och ansvar för skatt och allmän tunga.

Kolonist, som vid andra upplåtelse tidens utgång ej inlöst kolonatet, äge optionsrätt till förnyad upplåtelse, därvid Kungl. Maj:t må föreskriva de ytterligare jämkningar i upplåtelsevillkoren, som finnas nödiga.

§ 27.

Har kolonist, på sätt i § 26 sägs, erhållit ny upplåtelse av kolonatet, må han när som helst under den nya upplåtelse tiden kunna inlösa kolonatet. Därvid gälle i tillämpliga delar vad ovan stadgats angående inlösen av kolonat.

§ 28.

Kolonist bör, i den mån och för den tid så prövas lämpligen kunna ske, beredas rätt utan avgift till fiske i vatten å angränsande kronopark.

§ 28.

Kolonist äger rätt till jakt och fiske å det till honom upplåtna området och bör, i den mån och för den tid så prövas lämpligen kunna ske, beredas rätt utan avgift till jakt — dock icke efter älg — samt till fiske även å angränsande kronopark.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Motionärernas förslag.)

§ 29.

§ 29.

Det må ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och i vad mån understöd må lämnas vederbörande skoldistrikt för upprättande av skola, avsedd huvudsakligen för kolonisters barn, genom avgiftsfritt upplåtande under nyttjanderätt från kronopark av för ändamålet erforderlig mark och kostnadsfritt tillhandahållande å rot av erforderligt virke.

Det må ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och i vad mån understöd må lämnas vederbörande skoldistrikt för upprättande av skola, avsedd huvudsakligen för kolonisters barn, *dels* genom avgiftsfritt upplåtande under nyttjanderätt från kronopark av för ändamålet erforderlig mark och kostnadsfritt tillhandahållande å rot av erforderligt virke, *dels även på annat sätt, som kan anses lämpligt, där särskilda skäl därtill föreligga.*

§ 30.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av här ovan angivna grunder.

§ 31.

Rörande lån från kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond är särskilt stadgat.

§ 32.

Kolonist bör genom statens försorg beredas arbete i minst så stor utsträckning, att han därav erhåller de medel, som utöver inkomsten från jordbruket och från på annat håll erhållet arbete, äro nödiga för anskaffande av för jordbruket behöfliga inventarier, för erläggande till kronan av utgående lega och annuiteter samt för hans och hans familjs nöjaktiga bärning.»

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för i propositionen, respektive motionerna framställda yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen, respektive motionerna.

Ärendets tidigare behandling; hittills förekommande upplåtelse m. m.

1914 års riksdag.

Såsom departementschefen erinrat har den nu slutförda utredningen om kolonisationen å de norrländska kronoparkerna sin upprinnelse i en framställning av 1914 års senare riksdag.

I skrivelse den 18 september 1914, nr 273, anhöll riksdagen — på framställning av enskilda motionärer och i anslutning till tidigare av 1912 och 1913 års riksdagar i ämnet avlätna skrivelser — att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allmän undersökning rörande statens för kolonisationsändamål tillgängliga och därtill tjänliga marktillgångar inom de sex nordligaste länen i syfte att vinna en allmän översikt över belägenheten, storleken och beskaffenheten av jord, som kunde befinnas lämplig för utläggande av såväl odlingslägenheter som under äganderätt upplåtna, självständiga jordbruk, ävensom en förberedande plan för områdenas fördelning i nu nämnda hänseende.

Tillika anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte dels efter verkställd utredning för riksdagen framlägga förslag till ändrade och förbättrade villkor för upplåtelse av odlingslägenheter å kronoparkerna i de sex nordligaste länen, huvudsakligen avseende förhöjning av odlingsbidraget samt gynnsammare lyftnings- och återbetalningsvillkor för detta bidrag, dels ock taga under omprövning möjligheten och önskvärdheten av sådan ändrad ordning för de å nämnda kronoområden belägna större, sammanhängande odlingsmarkers förvaltande och upplåtande, som av motionärer i riksdagen närmare angivits, nämligen att dylika områden avskildes från skogsstatens förvaltning och förvaltades i annan ordning samt upplåtelse av odlingslägenheter anförtroddes åt organ, som lämnade fullt tillfredsställande garantier för en prövning av dylika upplåtelse ur kolonisations- och jordbruks-synpunkter.

Kolonisationskommittén.

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen har utförts huvudsakligen av *kolonisationskommittén*, som den 31 maj 1922 avgav slutbetänkande. I ärendet hava jämväl ett stort antal myndigheter, sammanslutningar m. fl. yttrat sig.

Upplåtelse av skogstorp och odlingslägenheter.

Å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen hava under de senaste årtiondena *skogstorp* och *odlingslägenheter* upplåtits enligt vissa av riksdagen (huvudsakligen 1891, 1904, 1909 och 1913) fattade beslut.

De sedan 1909 beslutade odlingslägenheterna upplåtas med nyttjanderätt för en tid av 50 år, varefter viss rätt till option inträder. Under de 15 första åren får lägenheten innehavas avgiftsfritt; därefter erlägges för densamma en på visst sätt beräknad avgäld. Lägenhetshavaren åtnjuter avgiftsfritt vissa naturaförmåner, såsom virke till byggnaders uppförande, hägnader o. d. samt vedbrand ävensom betesrätt å kronoparken för vinterfödda hästar och nötkreatur. Av allmänna medel erhålles ett kontant byggnads- och odlingsbidrag intill 2,000 kronor (före 1918 blott 750 kronor).

Upplåtelse av skogstorp och odlingslägenheter omhänderhaves av domänstyrelsen.

Försökskolonisationen.

Enligt beslut av riksdagen 1918—1924 hava *kolonisationsförsök* igångsatts å vissa kronoparker i Norrland och Dalarna. Härför hava anslag an-

visats om sammanlagt 5,600,500 kronor. Vid försökskolonisationen hava följande bestämmelser tillämpats:

Försöken avse upplåtande av kolonat av *två typer*, en större med odlingsmark av omkring 15 hektar och en mindre med odlingsmark av omkring 5 hektar. Kolonaten utläggas *gruppvis*, så att, där de ej förläggas invid redan befintliga gårdar, minst tre upplåtas i varandras nära grannskap. Vid kolonatens utläggande och upplåtande lända följande *detaljbestämmelser* till efterrättelse:

1) att odlingsmarken å kolonaten skall bestå till större delen av torvmark och till en mindre del av fastmark, vilken även skall vara avsedd till boplats;

2) att till varje kolonat skall läggas ett skogsområde, som för större kolonat skall omfatta omkring 15 hektar, dock efter omständigheterna mera eller mindre, varemot det för mindre kolonat ej må tilltagas större än att lämplig arrondering vinnes;

3) att dessutom må till kolonaten läggas impediment och annan mark, som ur arronderingssynpunkt anses böra medfölja;

4) att till kolonist må antagas allenast den, som äger god frejd och gjort sig känd för arbetsamhet och hederlig vandel samt äger förutsättning för drivande av ett mindre jordbruk;

5) att kolonat ej må upplåtas till den, som redan äger fastighet av den storlek att därå kan födas en familj, och att ej heller mera än ett kolonat må upplåtas åt samma person;

6) att kolonat skall upplåtas för en tid av femton år, med rätt för kolonist att, när minst tio år förflutit och kolonisten uppfyllt sina kontraktensliga alligganden, få mot viss köpeskilling kolonatet å sig överlåtet med äganderätt;

7) att avlopps- och avledningsdiken å den odlingsbara torvmarken för upplåtna kolonat skola genom statens försorg upptagas;

8) att en del av de mindre kolonaten skall genom statens försorg förses med en mangårdsbyggnad och en uthusbyggnad, vilka dock allenast i så måtto göras färdiga, att kolonisten kan under första tiden hava nödtorftig bostad och rum för kreatur;

9) — — — — —

10) att innan å någon av kronoparkerna upplåtelse äger rum av kolonat, som skall av staten förses med åbyggnader, utrönes, att antagliga sökande finnas till så många dylika kolonat å kronoparken som motsvara nyssnämnda minimiantal;

11) att å kolonat, som av staten förses med åbyggnader, kolonisten skall hava att utan onödigt dröjsmål och sist inom tio år fullborda åbyggnaderna i enlighet med ritning och beskrivning, som vid upplåtelsen fastställas, dock att avvikelse härifrån sedermera må på kolonistens framställning medgivas;

12) att å kolonat, som ej av staten förses med åbyggnader, kolonisten skall inom tre år utföra byggnadsarbeten, motsvarande dem, som staten å de övriga kolonaten verkställer, samt inom tio år fullborda åbyggnaderna; och skola även i avseende å dessa byggnadsarbeten ritning och beskrivning, som fastställas vid upplåtelsen, lända till efterrättelse i den mån ej sedermera avvikelse medgives;

13) att kolonist skall hava att för statens räkning brandförsäkra byggnaderna på sätt därom kan varda närmare bestämt;

14) att kolonist å mindre kolonat skall hava att i enlighet med föreskrifter,

som meddelas vid upplåtelsen, inom fem år uppodla en hektar jord, varjämte före upplåtelseidens utgång ytterligare två hektar skola uppodlas;

15) att kolonist å större kolonat skall i enlighet med föreskrifter, som meddelas vid upplåtelsen, inom tre år uppodla en hektar jord, varjämte två hektar skola uppodlas innan åtta år förflutit och ytterligare två hektar före upplåtelseidens utgång;

16) att kolonist, som själv helt och hållet bebygger kolonatet, skall av allmänna medel äga erhålla byggnadshjälp med tre fjärdedelar av det belopp, vartill i samband med kolonatets upplåtande byggnadskostnaden beräknas, dock högst 4,500 kronor, och skall av denna byggnadshjälp utbetalas i förskott mot borgen 10 procent och återstoden i vissa terminer efter arbetets fortgång;

17) att kolonist å större kolonat skall äga att i odlingshjälp utfå 500 kronor, varav 250 kronor utbetalas mot vederhäftig borgen eller annan godkänd säkerhet, då upplåtelsen kommit till stånd, och enahanda belopp då två hektar jord uppodlats;

18) att kolonist skall vara berättigad att å kronans mark avgiftsfritt erhålla virke *dels* för uppförande eller fullbordande av föreskrivna åbyggnader, *dels* för hägnader, hässjor, täckdikning och annat dylikt husbehov, varvid dock ej må för de första tio åren beräknas mera än sammanlagt 60 kubikmeter fast mått för större kolonat och 50 kubikmeter sådant mått för mindre kolonat samt för de återstående fem åren ej mera än 25 kubikmeter fast mått för större kolonat och 20 kubikmeter sådant mått för mindre kolonat, *dels* för underhåll av åbyggnader under de sista fem åren av upplåtelseiden sammanlagt högst 10 kubikmeter fast mått, *dels* till vedbrand årligen 30 kubikmeter fast mått, *dels* ock vad som kan åtgå till vissa förbättringar och tillbyggnader, som kolonisten kan önska företaga;

19) att skogen å det till kolonatet upplåtna området icke må av kolonisten nyttjas i vidare mån än som kan föranledas av att det i 18 punkten omnämnda husbehovsvirke anvisas till uttagande inom området;

20) att utan kolonistens medgivande virke å nyssnämnda område ej må vare sig anvisas kolonisten till husbehov eller eljest av staten disponeras, med mindre det utgöres av torrskog eller vindfällen eller ock avverkning erfordras till förebyggande av att skogen på grund av ålder eller annorledes uppenbarligen tager skada; dock att träd, som i diameter vid brösthöjd hålla 30 centimeter eller mera, må för statens räkning borttagas, där de ej av kolonisten lösas till pris, som kan varda avtalat, och vare kolonisten berättigad att, där han för köpeskillings minskande så önskar, påkalla borttagande av de mindre träd, som enligt skogsförvaltningens bedömande kunna avverkas utan fara för den återstående skogens bestånd;

21) att kolonist skall vara pliktig att väl hävda den uppodlade jorden samt underhålla de uppförda åbyggnaderna och de genom statens försorg upptagna diken;

22) att vid kolonatets avträdande kolonisten skall åtnjuta ersättning för de förbättringar han å kolonatet utfört i avseende å jord, diken, hägnader, hässjor, vägar och byggnader, dock att härvid skall avräknas värdet av virke, som för förbättringens utförande tillhandahållits kolonisten av staten, samt belopp, som kolonisten kan hava enligt kontraktet eller eljest bekommit såsom odlings-, diknings- eller byggnadshjälp; och må ersättning ej utgå för byggnader, till vilkas uppförande kolonisten ej äger erhålla virke;

23) att kolonisten skall under upplåtelseiden äga å statens mark begagna nödigt bete för hästar och nötkreatur, som vinterfödas å kolonatet;

24) att i årlig lega för kolonat, varå byggnaderna delvis uppföras genom statens försorg, skall erläggas dels för marken så mycket som motsvarar ränta efter 3.6 procent å det belopp, som vid köp av kolonat skall utgå för odlingsmarken, och dels för byggnaderna 180 kronor;

25) att för kolonat, varå byggnaderna helt uppföras av kolonisten, mark-lega skall erläggas efter nyssnämnda beräkningsgrund, varjämte för byggnaderna skall gäldas en årlig lega, som motsvarar 3.6 procent ränta å det belopp kolonisten uppburit i byggnadshjälp;

26) att lega dock ej i något fall utgår under de fem första åren;

27) att köpeskillning för kolonat, som kolonist vill förvärva med äganderätt, skall bestämmas sålunda:

a) att för byggnaderna räknas, om desamma blivit delvis uppförda av staten, 5,000 kronor, och, om de helt uppförts av kolonisten, det belopp denne bekommit i byggnadshjälp,

b) att för odlingsmarken, med avlopps- och avledningsdiken upptagna, beräknas ett pris av 50 kronor för hektar, vilket pris dock må kunna med hänsyn till markens läge och beskaffenhet skäligen nedsättas,

c) att skogsmarken beräknas till 20 kronor för hektar och övrig mark till 10 kronor för hektar, dock att för sjöar och berg icke beräknas något värde,

d) samt att betalningen för gagnvirkesduglig ståndskog, som vid äganderättens förvärvande finnes inom kolonatets område, uträknas efter följande grundpris: för lövskog samt växande barrskog om 10—14 centimeter i diameter vid brösthöjd 75 öre per kubikmeter fast mått, för växande barrskog om 15—24 centimeter i diameter vid brösthöjd 1 krona 50 öre per kubikmeter sådant mått samt för dylika träd om 25—29 centimeter i diameter vid brösthöjd 3 kronor kubikmeter fast mått;

28) att köpeskillningen skall bestämmas vid upplåtelsen, dock att det belopp, som skall erläggas för ståndskogen, skall förklaras beroende av skogsräkning, som äger rum, när fråga uppstår om äganderättens förvärvande;

29) att köpeskillningen skall uppdelas i två lika stora delar, en stående och en amorteringsdel, vilka gäldas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som finnes föreskrivet för statens egnahemslän;

30) att vid köp av mindre kolonat köpeskillningen skall minskas med 30 kronor för varje fullt antal av 100 dagar, som kolonisten, hans hustru eller något av hans barn över 18 år efter uppgörelse med skogsförvaltningen utfört å kronans mark, och med 10 kronor för varje fullt antal av 50 dagar, som något av hans barn under 18 år sålunda arbetat;

31) att vid köp av större kolonat köpeskillningen skall, så framt kolonisten utfört odling utöver vad honom enligt kontraktet åligger, minskas med 200 kronor för varje hektar sålunda odlad fastmark och 100 kronor för varje hektar odlad torvmark, dock att sammanlagda beloppet av sådant avdrag ej må överstiga 500 kronor;

32) att om, efter det äganderätt till kolonat förvärvats men innan den tid för vilken upplåtelsen skolat gälla gått till ända, utförts arbete eller odling av beskaffenhet, som i 30 eller 31 punkten avses, kolonisten även därför skall efter förenämnda grunder njuta avdrag å köpeskillningen, vilket avdrag då skall göras å dess stående del;

33) att kolonist, som förvärvar äganderätt till kolonatet, skall vara berättigad att, intill dess trettio år förflutit från början av upplåtelse tiden, från statens mark likasom förut erhålla bränslevirke och, om hans kolonat tillhör den mindre typen, jämväl övrigt virke, med iakttagande att för

hågnader, hässjor och dylikt ej må utgå mer än 20 kubikmeter fast mått för varje period av fem år och för underhåll av åbyggnader ej mer än 10 kubikmeter fast mått för varje sådan period;

34) att kolonist, som vunnit berättigande att få kolonatet å sig överlätet, skall, där han hellre vill, erhålla ny upplåtelse med nyttjanderätt för en tid av femton år på samma villkor som förut varit gällande;

35) att emellertid den rätt till betning utanför kolonatets område, som under första upplåtelse tiden tillkommit kolonisten, skall, evad han förvärvar äganderätt till kolonatet eller får detsamma på nytt å sig upplätet med nyttjanderätt, upphöra när femton år förflutit från den första upplåtelsen;

36) att kolonist, som erhållit ny upplåtelse av nyttjanderätt och uppfyller vad honom i följd av upplåtelsen åligger, skall äga att när som helst under den nya upplåtelse tiden få kolonatet å sig överlätet med äganderätt på enahanda villkor, som gälla för överlåtelse under den första upplåtelse tiden, dock att skogsarbete eller odling, som efter dess utgång utföres, ej må medföra rätt till avdrag å köpeskillingen, varemot, om överlåtelse ej kommer till stånd före den nya upplåtelse tidens utgång, kolonisten skall äga av kronan utbekomma belopp, som eljest kunna för odling eller skogsarbete avdragas å köpeskillingen.

Kolonisationsförsöken hava letts av den uti Stockholm förlagda *statens kolonisationsnämnd*, vari domänstyrelsens chef varit ordförande.

Å sid. 11—26 i propositionen lämnas redogörelse för resultatet av försökskolonisationen.

Utskottet.

Den föreliggande propositionen avser ett mera permanent ordnande av kolonisationen å kronoparker i Norrland och Dalarna. Propositionens huvudförslag utgöres av ovan återgivna förslag till allmänna grunder för upplåtande av kolonat. Dessa grunder skulle bilda regler, enligt vilka Kungl. Maj:t och kolonisationsorganen hava att förfara vid verkställighet av de kolonisationsföretag, som i vart fall må varda av statsmakterna beslutade i samband med beviljande av anslag för hithörande verksamhet. Kolonisationens omfattning skulle alltså för varje år göras beroende av beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen. Jämte ordnandet av formerna för fortsatt kronoparkskolonisation avser propositionen att åvägabringa vissa förbättringar i redan antagna kolonisters villkor. Dessutom avhandlas en del specialfrågor såsom angående kolonisternas kreaturslånefond, anslagsbehovet för nästa budgetår, ifrågasatt omföring till kolonat av skogstorp och odlingslägenheter m. m.

Propositionen bygger i väsentliga delar på kolonisationskommitténs utredningar och förslag under hänsyntagande dock till vad i däröver avgivna utlåtanden från vissa håll anförts.

A) *Den fortsatta kolonisationsverksamhetens ordnande.*

I *propositionen* har föredragande departementschefen till en början uttalat sig angående den här ifrågavarande kolonisationens syftemål och förutsättningar. Därvid framhålles bland annat, att under förutsättning av något så när bestående förvärvsmöjligheter utom kolonaten bärkraftiga jordbruk,

avsedda i främsta rummet för ortens befolkning, borde kunna bildas på odlingsbar mark å de norrländska kronoparkerna samt att en sådan nybildning av jordbruk vore i statens intresse såväl ur social synpunkt som med hänsyn till bedrivandet av det statliga skogsbruket, varför vissa uppoffringar från det allmännas sida för detta ändamål kunde vara motiverade. Rörande förslagets allmänna läggning har departementschefen anfört följande: »Verkställda omfattande utredningar av kolonisationsfrågan hava givit stöd åt den uppfattningen, att viss omläggning av kolonisationsverksamheten är av nöden. Sålunda torde för den fortsatta verksamheten snäva och bindande detaljföreskrifter böra i görligaste mån undvikas och i stället ökade möjligheter öppnas till smidig, naturlig anpassning efter förekommande skiftande Orts- och personförhållanden. Vidare torde större vikt böra läggas vid beredande åt kolonisterna av förmåner in natura genom något rikligare tilldelning av jord och skog, medan å andra sidan utlämnandet av kontantbidrag, vilka skola av kolonisterna förräntas och återbetalas, synes kunna något inskränkas. Därjämte torde odlingsfrågan böra ställas mera i förgrunden, under det att byggnadsspörsmålet lämpligen bör erhålla en mindre framträdande plats än hittills. Särskild uppmärksamhet bör även ägnas åt frågan om utväljandet av lämpliga kolonister. Slutligen torde verksamheten i organisatoriskt hänseende böra starkt decentraliseras genom att det egentliga kolonisationsarbetet helt förläggas till ute i orterna i nära kontakt med rådande Orts- och personförhållanden verksamma lokalorgan.»

I *motionerna* gives uttryck åt en stark tro på möjligheten och behövligheten, att medelst kolonisation å de norrländska kronoskogarna delvis uppsuga det inom berörda landsdelar förefintliga befolkningsöverskottet. Vidare framhålles i *motionerna*, att en kolonisation av Norrlands och Dalarnas kronoparker kunde få stor omfattning och den största ekonomiska betydelse, om den målmedvetet bedreves med syfte att åstadkomma en rationell skogsvård å dessa väldiga arealer. Åtgärder för införande av dylikt intensivt skogsbruk borde därför vidtagas. Därjämte förmena *motionärerna*, att genom Kungl. Maj:ts förslag tillräckliga förmåner ej tillerkännas dem, som redan nu uppodla jord på kronoparkerna, ävensom dem, som hädanefter skulle bliva kolonister. *Motionärerna* anse, att staten borde vara rundhänt, så långt statens resurser det medgäve, vid bestämmandet av villkoren för kolonisationen i vildmarken. Med utgångspunkt huvudsakligen från av kolonister framställda önskemål hava *motionärerna* därför påyrkat vissa förhöjningar och utvidgningar av statens stöd åt kolonister, utöver vad som föreslås i propositionen.

Utskottet — som i det följande vid behandlingen av förslagets olika paragrafer har för avsikt att återkomma till vissa av förberörda allmänna frågor — vill redan nu framhålla, att utskottet funnit Kungl. Maj:ts förslag i stort sett väl avvägt. Utskottet delar den uppfattning, som däri kommit till uttryck, nämligen att man vid här ifrågavarande kolonisa-

tionsverksamhet, vilken till övervägande del kommer att bliva förlagd till Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, bör framgå med försiktighet.

Vad angår den av motionärerna berörda frågan om utsträckt tillämpning av intensivt skogsbruk å de norrländska kronoskogarna, vill utskottet — under framhållande av frågans stora vikt och betydelsen av att kolonisterna äga tillgång till erforderligt förtjänstarbete, särskilt skogsarbete å angränsande kronoskogar — erinra om det beslut, som riksdagen nyligen fattat på grund av statsutskottets utlåtande den 17 april 1925, nr 49, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Med bifall till vad statsutskottet under punkt 12 hemställt, beslöt riksdagen därvid, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning av frågan, i vad mån åtgärder genom ökad skogsodling och skogsförnygring behövde vidtagas för att förebygga en minskning av statens skogskapital. Utskottet förutsätter, att den av riksdagen sålunda begärda utredningen snarast må komma till stånd, därvid jämväl de av motionärerna i hithörande spörsmål framhållna synpunkter torde böra omprövas. Vid dylikt förhållande finner utskottet icke anledning föreligga att förorda bifall till vad motionärerna härutinnan hemställt.

Utskottet övergår nu att närmare motivera sin ståndpunkt till de särskilda paragrafer i Kungl. Maj:ts förslag till allmänna grunder för fortsatt kronoparkskolonisation, rörande vilka ändringsförslag framstälts i motionerna eller beträffande vilka utskottet av annan anledning funnit skäl göra uttalanden eller erinran.

§ 1 (ävensom den av motionärerna föreslagna nya § 32).

Kolonisationens syfte och förutsättningar.

I *propositionen* har departementschefen i motiven till denna grundläggande paragraf framhållit, bland annat, att jordbruk i här ifrågavarande delar av Norrland i allmänhet icke kunde bestå utan biinkomster. Såsom en oeftergivlig förutsättning för en framgångsrik kolonisation finge därför uppställas en faktisk och något så när bestående förefintlighet av förtjänstmöjligheter utanför kolonaten i den omfattning, som i allmänhet i dessa trakter krävdes för upprätthållande av jordbruk utan egen salusskog. Kolonisationen på kronoparkerna i Norrland och Dalarna borde därför tills vidare givas den omfattning, som kunde motiveras av en dylik förekomst av förtjänstmöjligheter, huvudsakligen skogsarbete. Med hänsyn särskilt till skogsarbetets karaktär av säsongarbete skulle det utan tvivel vara till fördel icke blott för skogsarbetarna i dessa trakter utan även för stat och kommun, om möjlighet undan för undan kunde beredas den för skogsarbetet nödvändiga arbetarstammen att erhålla hjälp till att grunda de jordbruk, som vore en nödvändig förutsättning för en

dräglig och någorlunda jämn bärgning som skogsarbetare. Men det vore icke blott ur social synpunkt skapandet av jordbruk åt skogsarbetarna hade sitt intresse; det vore även, förmenade departementschefen, en ekonomisk fråga för skogsbruket, då därigenom åstadkommes en större stabilitet i tillgången på arbetskraft.

I *motionerna* påyrkas, jämte vissa redaktionella ändringar av § 1, att kolonat inom Västerbottens och Norrbottens län skulle utläggas blott nedom odlingsgränsen, samt att sammanhanget mellan kolonisationen och den rationella skogsskötseln borde särskilt betonas. Vidare hava *motionärerna* i en ny paragraf (§ 32) önskat få fastslaget kolonisternas rätt att med avseende på arbetstillfällen tillgodoses från statens sida.

Utskottet, som förordar godtagande av § 1 sådan paragrafen av Kungl. Maj:t föreslagits, vill understryka vad departementschefen uttalat om växelverkan mellan jordbruk och skogsarbete såsom en förutsättning för ifrågasvarande kolonisation. Utan att därmed förringa frågans sociala och jordbruksekonomiska sida ansluter utskottet sig till departementschefens åsikt, att kolonisationen på kronoparker i Norrland och Dalarna tills vidare endast bör givas den omfattning, som motiveras av förekomsten av erforderligt förtjänstarbete för kolonisterna, huvudsakligen skogsarbete. Att gå så långt, som av *motionärerna* ifrågasatts (i § 32) och införa statlig garanti åt kolonisterna till arbetsförtjänst, kan utskottet dock ej förorda.

Vad angår frågan om det intensiva skogsbruket, har utskottet ovan uttalat sig.

Beträffande kolonatens utläggande i förhållande till odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens län må erinras, att denna gräns, som tillkommit med hänsyn till dels nomadlapparnas intressen och dels påkallad begränsning i nybyggesväsendet, uppdragits i samband med avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Det torde ligga i sakens natur, att kolonat i regel icke utläggas ovan denna, av Kungl. Maj:t närmare fixerade gräns, men ovillkorlig bestämmelse härom torde icke vara erforderlig, bland annat med hänsyn till att frågan om igångsättande av kolonisationsföretag kommer att i vart fall prövas av Kungl. Maj:t och riksdagen.

§ 3.

Utskottet kan i huvudsak biträda det i propositionen framlagda förslaget till kolonisationsarbetets organiserande. Den föreslagna decentralisationen till länsnämnder finner utskottet lämplig. Emellertid torde det vara av synnerlig vikt, att ytterligare uppmärksamhet ägnas frågan om samarbetet mellan kolonisationsorganen och domänverket samt angående domänstyrelsens och skogsstatens ställning över huvud taget till ifrågasvarande bosättningar å kronoskogarna. Utskottet vill uttala det önskemål, att Kungl. Maj:t vid utfärdandet av de närmare föreskrifter om kolonisationsnämndernas samman-

Kolonisationsarbetets organiserande.

sättning och verksamhet, som avses i andra stycket av paragrafen, särskilt beaktar nödvändigheten av, att sådana organisationsanordningar skapas, som betrygga nyssnämnda samarbete. Detta torde vara av vikt icke endast med hänsyn till domänverkets ställning såsom förvaltare av ifrågakommande och omgivande markområden utan även på grund av kolonisternas beroende av skogsstatspersonalen i skilda hänseenden — bland annat i fråga om förtjänstarbete — särskilt under den första tidsperioden.

Vederbörligt inflytande på kolonisationsarbetets planläggning och utförande bör därvid beredas domänstyrelsen och den lokala skogsstatspersonalen. Vad angår den lokala organisationen, torde möjlighet böra öppnas, att beträffande kolonisationsnämnd inom län med flera än ett överjägmästaredistrikt bereda icke blott viss representant för den lokala skogsstatspersonalen utan i mån av behov vederbörande överjägmästare säte och stämma i nämnden, åtminstone i frågor, som röra dennes distrikt. För ernående härav torde viss mindre omformulering av paragrafens första stycke erfordras — nämligen utbyttande av uttrycket »en representant för statens lokala skogsförvaltning» mot uttrycket »representant för statens lokala skogsförvaltning». Därjämte torde domänstyrelsens ställning till kolonisationsarbetet böra klart fixeras, varvid bland annat bör beaktas, att domänstyrelsens åsikt städse inhämtas rörande planerade kolonisationsföretags igångsättande samt att det biträde, som skogsstatspersonalen må komma att lämna kolonisationsnämnderna, organiseras under vederbörligt hänsyntagande till domänstyrelsens anordningar i fråga om medelsförvaltning m. m. Ty endast genom att sålunda bereda domänverket erforderligt inflytande på kolonisationsarbetets planläggning och utförande, torde det vara möjligt att från såväl domänstyrelsens som den lokala skogsstatspersonalens sida åstadkomma den känsla av ansvar och förståelse, som är nödvändig för kolonisationsakens framgång.

Vad därefter angår det i motionerna framställda yrkandet, att en representant för kolonisterna skulle insättas i länets kolonisationsnämnd, vill utskottet framhålla, att den av Kungl. Maj:t föreslagna formulering av § 3 icke utesluter, att en kolonist utses till ledamot av nämnden. Att representant, vald av kolonister, ovillkorligen skall insättas som ledamot, torde icke vara varken behöfligt eller lämpligt.

Utskottet avstyrker jämväl motionärernas förslag om anställande av särskild kolonisationsinspektör.

§ 5 ävensom § 24.

*Kolonatens
tilldelning av
mark. Virkes-
frågan.*

Under § 5 avhandlas frågan om kolonatens tilldelning av odlingsmark och skogsskifte. I § 24 behandlas, bland annat, frågan om vissa förbehåll om servitut, avsedda att intagas i köpekontrakt vid inlösen av kolonat, däribland även *servitut avseende virkesfångst* å angränsande kronopark.

Rörande virkestilldelningen hade vid frågans utredning delade meningar

kommit till uttryck beträffande tiden sedan kolonist inlöst kolonatet med äganderätt.

Av propositionens redogörelse framgår, att *kolonisationskommittén* beräknat det årliga, framtida virkesbehovet för underhåll av byggnader och hägnader ävensom för hässjor och slöjd till respektive 10 och 6 kubikmeter fast mått för kolonat med respektive 15 och 6 hektar odlingsmark. Härtill komme ett årligt vedbehov, varierande mellan 20 och 35 kubikmeter fast mått per kolonat.

Kommitténs majoritet hade föreslagit, *dels* att kolonaten skulle tilldelas ett mindre skogsskifte av den storlek, att under förutsättning av medelgod skötsel därifrån kunde erhållas respektive 10 och 6 kubikmeter fast mått för kolonat av respektive större och mindre typ, *dels ock* att kolonisten skulle berättigas att från kronoparken tills 30 år förflutit från den första upplåtelsen erhålla viss utfyllnad av bränsle och gagnvirke. *Kommitténs minoritet* åter ansåg, att kolonatens innehavare borde garanteras husbehovet av bränsle och virke för all framtid, samt föreslog — jämte avsättande av ovan nämnda skogsskifte — att rätten till bränsle och virke tillerkändes kolonisterna för all framtid, men att kvantiteten bränsle i första hand bestämdes för en tidrymd av allenast 30 år och att efter den tidens utgång kvantiteten av det fria bränslet reglerades för en ny 30-årsperiod o. s. v.

I *propositionen* anför departementschefen följande:

»Vad därefter angår kolonisternas förseende med husbehovsvirke och brännved sedan kolonaten förvärvats med äganderätt, ansluter jag mig i princip till den ståndpunkt, som intagits av reservanterna inom kolonisationskommittén liksom av flertalet myndigheter, nämligen att det i görligaste mån bör sörjas för, att de av kolonaten bildade jordbruksfastigheterna i framtiden hava tillgång till åtminstone det mest oundgängliga virkesbehovet. Det torde vara en angelägenhet av den allra största vikt, att den norrländske jordbrukaren i här ifrågakommande trakter icke bliver i avsaknad av sådana nödvändighetsartiklar som husbehovsvirke och brännved. Sedan kolonaten av staten försålts, torde de härav bildade lägenheterna böra, så långt möjligt är, jämställas med andra självständiga jordbruksfastigheter i orten och frigöras från allt för stort beroende av staten såsom ägare till den kringliggande skogsmarken. Jag tvekar följaktligen icke att föreslå, att varje kolonat vid skeende upplåtelse med äganderätt tilldelas visst skogsskifte, varifrån fastighetens huvudsakliga virkes- och vedbehov må kunna fyllas. Kolonisationskommittén har föreslagit, att till kolonaten skulle läggas ett skogsskifte av blott den storlek, att därifrån kunde — under förutsättning av medelgod skötsel — utvinnas en årlig virkesavkastning av respektive sex och tio kubikmeter fast mått vid kolonat av den föreslagna mindre och större typen. Detta skulle dock motsvara allenast $\frac{1}{5}$ å $\frac{1}{3}$ av det av kommittén beräknade hela årliga virkesbehovet. Med hänsyn till önskvärdheten ur olika synpunkter, att kolonaten tillförsäkras åtminstone någorlunda

tryggad virkestillgång, och då evighetsservitut på kronoparkerna icke torde vara att tillråda, anser jag mig böra ifrågasätta, att kolonaten tilldelas något större skogsskiften än vad kommittén ifrågasatt. Jag förordar, att så stor areal skogsmark — utöver odlingsarealen — tilldelas varje kolonat, att därifrån må kunna, under förutsättning av medelgod skötsel, utvinnas en årlig virkesavkastning av femton till tjugufem kubikmeter fast mått, börande arealen inom dessa gränser i vart fall avpassas med hänsyn till kolonatets areal av odlingsmark och övriga på frågan inverkan förhållanden.

Jag biträder det av kommittén framlagda förslaget, att kolonist därjämte berättigas att, även sedan han förvärvat äganderätt till kolonatet, från kronoparken avgiftsfritt efter utsyning eller anvisning genom vederbörande skogsstatstjänsteman, tills 30 år förflutit från kolonatets första upplåtande, erhålla den kvantitet husbehovsvirke och brännved, som möjligen erfordras till utfyllnad av avkastningen från kolonatets skogsskifte, börande vad kolonisationskommittén i hithörande hänseende föreslagit i huvudsak tillämpas. Under förutsättning att kolonisten vinnlägger sig om en god skogsvård och att han även, sedan rätten att erhålla utsyning från kronoparken upphört, fyller sitt bränslebehov med mindervärdigt virke från kronoparken, vilket han för en ringa penning torde kunna erhålla, och därigenom blir i tillfälle att försälja något gagnvirke, bör genom här föreslagna anordningar avkastningen från det kolonist tilldelade skogsskiftet åtminstone i det närmaste lämna täckning för virkesbehovet.»

I *motionerna* föreslås icke blott, att kolonaten skola tilläggas det i propositionen ifrågasatta större skogsskiftet, utan även att rätten för kolonist att erhålla husbehovsvirke och bränsle från kronoparken utsträckes att gälla för all framtid.

Utskottet anser, att förslaget i propositionen på ett tillfredsställande sätt löst frågan om kolonatens förseende med husbehovsvirke och bränsle, samt kan alltså i huvudsak förorda detta förslag. På sätt under § 21 här nedan närmare skall angivas, vill utskottet dock betona önskvärdheten av, att viss grövre barrskog å kolonatens område i regel undantages vid kolonatens försäljning.

Dispositionsrätten till kolonatens skog.

Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid den av departementschefen å sid. 80—81 i propositionen behandlade *frågan om dispositionsrätten till skogen å kolonaten*. Därvid anmälde departementschefen ett av kolonisationskommittén framlagt förslag till förordning angående dispositionsrätten över skogen å kolonat, som försålts från kronan. Förslaget avsåg att förhindra skövling av kolonatens skog. Rörande detta förslag har *departementschefen* anfört följande:

»Jag vill erinra därom, att efter försäljning kolonats skogsmark kommer med därå växande skog att underkastas antingen förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden eller ock 1923 års skogsvårdslagar. I förra fallet torde tillräcklig garanti finnas mot skövling av kolonatens skog, medan

i senare fallet all risk i detta hänseende ej torde vara utesluten. Jag kommer därför, i syfte att skydda statens intresse så länge köpeskillingen för kolonat är ogulden, att senare föreslå det köpevillkor, att staten må äga påfordra omedelbar inbetalning av ogulden köpeskillning jämte ränta, därest kolonist avverkar skog å kolonaten annorledes än till husbehov eller till försäljning efter utsynning, och torde det ankomma på vederbörande länsstyrelse att träffa anordning för utsynings verkställande i fall, då dylik enligt gällande lag ej behöver ske. Då jag vidare anser, att de av kolonaten bildade fastigheterna böra så vitt möjligt jämföras med andra i enskild ägo varande mindre jordbruksfastigheter i orten och då ej några särskilt vägande skäl anförts till stöd för införande av särslagsstiftning rörande skogsvården å kolonaten, avstyrker jag föreliggande förslag om införande av särskilda bestämmelser angående dispositionsrätten över skogen å kolonat.»

Utskottet anser, med hänsyn till de jämförelsevis stora skogsskiften, som äro avsedda att tilläggas kolonaten — vilka i allmänhet torde komma att bilda enklaver i kronoskogarna — att förnyat övervägande bör komma till stånd rörande åtgärder i syfte att förebygga skövling av skogen å försålt kolonat. Därvid avser utskottet förnämligast kolonat belägna i de trakter, där förenämnda förordning den 18 juni 1915 (»lappmarkslagen») icke gäller. Utskottet vill därför ifrågasätta, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t, efter utredning, måtte för riksdagen framlägga förslag till särskild lagstiftning angående dispositionsrätten över skogen å kolonat, belägna inom område utanför nyssnämnda förordnings giltighetsområde, i syfte att förebygga skövling av kolonatens skog. Härom kommer utskottet att göra hemställan.

§ 9.

Enligt förslaget i *propositionen* skulle kolonist, efter fem frihetsår, under de därpå följande tre åren erlægga årlig lega för kolonaten, beräknad till 1.8 procent av sammanlagda beloppet av den kolonaten tilldelade odlingsmarkens i och för köpeskillingens bestämmande fastställda värde och den av kolonisten uttagna byggnadshjälpen. Under återstående del av den tid, kolonist innehar kolonaten med nyttjanderätt, skulle legan utgå med 3.6 procent av nyssnämnda sammanlagda belopp.

I *motionerna* hemställas, att den legofria tiden utsträcker från fem till åtta år, varefter legan skulle utgå med 3.6 procent. Vidare föreslås ett stadgande om rätt för kolonist att betala legan i mindre poster, uppdelade å årets olika delar.

Utskottet förordar vad Kungl. Maj:t föreslagit ifråga om legofrihet och legans beräkning. Jämte det utskottet vidare biträder Kungl. Maj:ts förslag, att inbetalning av lega skall ske i den ordning, som från statens sida vid upplåtelsen bestämmas, vill utskottet hava uttalat, att vad motionärerna ifrågasatt angående uppbörd i mindre poster, uppdelade å årets olika delar,

Legan för kolonat.

synes behjärtansvärt och torde böra beaktas vid tillämpningen av § 9 sista stycket.

§ 10.

*Odlingskyl-
äighet och
odlingshjälp.*

Departementschefen har i *propositionen* framhållit, att synnerlig uppmärksamhet borde ägnas åt frågan om kolonatens uppodling samt att denna fråga borde givas större utrymme, än vad vid försökskolonisationen varit fallet. Efter det departementschefen i motiveringen bland annat uttalat, att kolonisterna borde beredas erforderlig handledning i odlingsarbetets utförande och jordbruksdriftens ändamålsenliga planläggning i övrigt, föreslås, att kolonist skall tilldelas en kontant odlingshjälp, utan återbetalningsskyldighet, av 750 kronor, att utbetalas i terminer efter arbetets fortgång i den mån kolonisten enligt fastställd odlingsplan uppodlar samt, i mån av behov, kalkar och gödslar en och en halv hektar torvmarksjord jämte ett mindre, till potatisland avsett område fastmarksjord. Vidare föreslås, att kolonat må i undantagsfall, efter Kungl. Maj:ts beprövande, uppodlas genom statens omedelbara försorg till den omfattning, som i avseende å odlingskostnad beräknas motsvara förenämnda kontanta odlingshjälp, vilken i dylikt fall icke må utgå.

I *motionerna* påyrkas den ändring i sistnämnda hänseende, att berörda odling genom statens försorg må verkställas, därest kolonist därom gör framställning. Vidare yrkas, att kolonist må erhålla räntefritt lån till inköp av utsäde för den första uppodlingen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om vikten av odlingsarbetets befrämjande samt biträder vad Kungl. Maj:ts föreslagit under denna paragraf. Enär den föreslagna kontanta odlingshjälpen satts så högt som till 750 kronor samt med hänsyn till den jämförelsevis ringa post, utsädet för den första odlingen utgör, avstyrker utskottet motionärernas förslag om räntefritt lån till inköp av utsäde.

§ 11.

*Byggnads-
frågan.*

I *propositionen* har departementschefen framhållit, att byggnader med statens stöd böra å kolonaten uppföras under noggrant beaktande, att dessa å ena sidan fylla rimliga krav i fråga om utrymme, hygien och allmän ändamålsenlighet men å andra sidan ej bliva så dyra, att kolonisten dignar under för stor skuldbörda. I fråga om bostadshuset borde i regel fordras uppförande av en enkel, timrad stuga av ungefär den typ — kök och kammar — som kolonisationskommittén tänkt sig. Vad anginge uthusbyggnaden torde flertalet kolonister ingalunda omedelbart behöva en så stor och dyrbar ladugård, som kommittén föreslagit, utan mången kolonist torde under ganska lång tid vara till fullo betjänt med t. ex. ett mindre enkelt provisoriskt uthus — för ett par kor. Departementschefen har vidare förordat, att kolonisterna i regel själva bebygga sina kolonat, därvid de skulle erhålla statens understöd i vissa former, huvudsakligen kontant byggnadshjälp intill 3,500 kronor eller i undantagsfall, efter särskilt beprövande, 4,000 kronor.

Byggnaderna borde vara fullbordade inom fem år, dock borde, då särskilda skäl därtill föranledde, denna tid kunna förlängas och uppskov meddelas. Efter Kungl. Maj:ts beprövande skulle i undantagsfall — såsom i finnbygden ävensom i vissa andra, särskilt avlägsna trakter med ringa byggnadskunnighet hos befolkningen och låg byggnadskultur i orten — kolonat bebyggas genom statens omedelbara försorg.

Motionärerna hava i denna paragraf föreslagit följande ändringar:

a) Den tidrymd, inom vilken byggnadsskyldigheten skall vara av kolonisten fullgjord, utsträcker till 10 år, detta med hänsyn främst därtill, att kolonisterna måste under många år framåt ägna sig i mycket stor utsträckning åt förvärvsarbete utom kolonater.

b) Byggnadshjälpen höjes från av Kungl. Maj:t föreslagna 3,500 och i undantagsfall 4,000 kronor till 4,000 och i undantagsfall 4,500 kronor.

c) Staten fortsätter i viss utsträckning byggandet av kolonathus, som hittills skett. Där staten bygger, bör den då, enligt motionärernas förmenande, fullt färdigbygga husen.

Utskottet kan rörande frågan om kolonaternas bebyggande i huvudsak ansluta sig till vad som uttalats och föreslagits i propositionen. Med anledning av motionärernas yrkande i avseende å byggnadshjälpens storlek samt i betraktande av de vid förevarande verksamhet förekommande skiftande förhållanden, föreslår utskottet dock, att den kontanta byggnadshjälpen — som i regel torde böra utgå med belopp intill 3,500 kronor — må kunna i undantagsfall, efter särskilt beprövande, höjas intill 4,500 kronor. Utskottet vidtager härav föranledd ändring i paragrafens formulering.

§ 13.

I *propositionen* föreslås, att kolonist må tillerkännas rätt till bete, utan avgift, å angränsande del av kronoparken under femton år från den första upplåtelsen av kolonater för å detta vinterfödda hästar och nötkreatur, dock att i varje fall må från bete undantagas mark, varest betandet skulle förorsaka märkbart hinder för skogens återväxt.

Departementschefen har uttalat, att upphörandet efter femton år av ifrågasvarande betesrätt å kronoparken icke torde få annan för kolonisterna ogynnsam inverkan, än att kronan äger göra gällande sitt stängselvitsord — enligt 1857 års stängselförordning — gentemot kolonisterna. Departementschefen förutsatte dessutom, att kronan ej utan tvingande skäl komme att göra gällande sitt stängselvitsord.

Motionärerna hava påyrkat, att rätten till bete ej inskränktes blott till de första 15 åren.

Utskottet ifrågasätter visserligen icke ändring i den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen men vill med anledning av motionerna uttala önskvärdheten av, att de betesmöjligheter, som äro till finnas å kronoparkerna, få utnyttjas av kolonisterna även efter förenämnda 15 år i den mån detta kan ske utan skada för skogsvården.

Betesrätt.

§ 16.

*Torrläggning
av kolonatens
odlingsmark.*

Motionärerna hava beträffande frågan om torrläggning av kolonatens mark önskat få det tillägg till propositionens förslag, att staten skulle vidtaga vissa torrläggningsåtgärder omkring kolonatens områden, varjämte ifrågasattes, att kolonist skulle åtnjuta ersättning för deltagandet i underhållet av utom kolonatets område belägna diken.

Utskottet, som för sin del biträder den i propositionen framlagda formulering av paragrafen, vill med anledning av motionerna uttala önskvärdheten av, att vid torrläggningsarbetets planering och utförande följande av kolonisationskommittén framhållna synpunkter må beaktas, nämligen att då odlingsbar myrmark ej i sin helhet tages i anspråk för kolonat utan reserveras för anläggning av nya kolonat eller för att framdeles i den mån ytterligare marktilldelning till kolonat kan visa sig erforderlig tilläggas detsamma, bör den sålunda reserverade marken dock, där så finnes lämpligt, utdikas i sammanhang med den till kolonat utlagda, samt att då för skogsväsendets räkning torrläggning av myrmarker för skogsbörd planeras, det bör tillses, huruvida en sådan torrläggning berör någon eller några odlingsbara myrmarker, i vilket fall samarbete med kolonisationsorganen bör anordnas, så att vid utdikningsförslagets upprättande hänsyn tages till myrens blivande användning som odlingsmark för kolonat.

§ 17.

Skatteplikt.

Utskottet ansluter sig jämväl beträffande denna paragraf till det förslag, som innefattas i propositionen, samt kan förty icke biträda motionärernas yrkande, att kronan skulle ansvara för skatt och annan allmän tunga även efter den första tidsperioden och utan tidsbegränsning beträffande under nyttjanderätt upplåtet kolonat.

§ 21.

*Köpeskilling
för kolonat.*

Utskottet förordar Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att — med iakttagande i huvudsak av vad departementschefen i statsrådsprotokollet härutinnan närmare angivet och föreslagit — fastställa allmänna grunder för bestämmande av köpeskillingen för kolonat, därvid hänsyn skall tagas till värdet av jord (odlingsmark samt annan mark än berg, improduktiv mark o. d.), skog samt erhållen byggnadshjälp. Utskottet vill därjämte uttala, att, enär å kolonatens område eventuellt förefintlig barrskog över 30 centimeters diameter 1.3 m. från roten icke torde böra regelmässigt ingå i köpet, hänsyn till dylik skog icke bör tagas vid värdering av kolonatens skog. I den mån kolonist önskar övertaga dylik grövre skog, torde den böra få lösas till gängse salnpris för dylikt virke.

§ 24.

Angående viss under denna paragraf avhandlad fråga om virkesfångst har utskottet yttrat sig här ovan (se § 5).

§ 28.

Utskottet, som icke anser skäl föreligga för tillstyrkan av det i motionerna *Jakt och fiske.* framställda yrkande i syfte att kolonisterna beredes rätt till jakt å angränsande kronopark, har intet att erinra mot vad Kungl. Maj:t under denna paragraf föreslagit.

§ 29.

I *propositionen* föreslås, att det må ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och i vad mån understöd må lämnas vederbörande skoldistrikt för upprättande av skola, avsedd huvudsakligen för kolonisters barn, genom avgiftsfritt upplåtande under nyttjanderätt från kronopark av för ändamålet erforderlig mark och kostnadsfritt tillhandahållande å rot av erforderligt virke. *Skolfrågan.*

Departementschefen har därjämte uttalat, att han icke vore i tillfälle att nu taga ställning till väckt fråga om eventuellt ytterligare statligt understöd åt vissa skoldistrikt i form av särskilt bidrag till skolbyggnaders uppförande och till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem. Vidare har departementschefen meddelat, att denna fråga borde för övervägande överlämnas till ecklesiastikdepartementet.

Enligt *motionärernas* förmenande borde i denna paragraf utsägas, att skattetyngd skolkommun, som ådroges ökade kostnader för barn, tillhörande kolonister — särskilt sådana, som inflyttade från annan kommun — även borde kunna erhålla understöd utöver vad i propositionen föreslagits.

Utskottet vill icke förneka, att fog finnes för motionärernas hemställan, och förutsätter, att berörda fråga göres till föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet genom utredning på sätt departementschefen ställt i utsikt.

§ 32 (i motionerna).

Rörande det under denna paragraf avhandlade spörsmål om garanterat arbete åt kolonister har utskottet yttrat sig härövan i samband med behandlingen av § 1.

Av det nu sagda framgår, att *utskottet* icke ifrågasätter annan direkt ändring i det av Kungl. Maj:t i bilaga A till propositionen framlagda förslag till allmänna grunder än vad ovan angivits under §§ 3 och 11.

B) Redan upplåtna kolonat samt påbörjade kolonisationsföretag.

Utskottet har intet att erinra mot förslaget i propositionen (sid. 162—168) om viss närmare angiven tillämpning av ovan avhandlade allmänna grunder jämväl på redan beslutade kolonisationsföretag.

C) *Kolonisternas kreaturslånefond.*

Efter utredning å sid. 171—174 i *propositionen* har departementschefen ifrågasatt, att moment 1) av gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån ur kolonisternas kreaturslånefond, vilken fond efter bifall till dylikt beslut torde böra benämnas kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond, må erhålla följande ändrade lydelse:

»Kolonist må kunna för inköp av en första uppsättning kreatur och smärre jordbruksredskap av statsmedel erhålla lån, motsvarande tre fjärdedelar av de till inköp avsedda kreaturens och redskapens värde, dock högst tillhoppa 600 kronor.»

Utskottet förordar den sålunda föreslagna utvidgningen av berörda lånereelse.

D) *Anslagsbehovet för budgetåret 1925—1926.*

Efter utredning i *propositionen* å sid. 168—171 äskas för kolonisationsverksamhetens bedrivande för budgetåret 1925—1926 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor. Av utredningen framgår, att sammanlagda medelsbehovet för sagda budgetår beräknats till 600,000 kronor men att en besparing den 1 juli 1925 av omkring 450,000 kronor vore att påräkna från hithörande reservationsanslag. I nyssnämnda belopp, 600,000 kronor, ingår som största post (412,000 kronor) beräknade kostnader för fullföljande — huvudsakligen enligt ingångna kontrakt — av redan beslutade kolonisationsförsök.

I *motionerna* ifrågasättes höjning av anslaget från 150,000 till 180,000 kronor.

Utskottet kan, efter granskning av den till grund för äskandet i *propositionen* liggande beräkning och med hänsyn till att det ifrågasatta anslaget till väsentlig del avser fullföljande av redan beslutade företag, tillstyrka anvisande av det anslagsbelopp, 150,000 kronor, som Kungl. Maj:t begärt.

E) *Ifrågasatt omföring till kolonat av skogstorp och odlingslägenheter.*

Efter utredning å sid. 174—180 i *propositionen* har departementschefen yttrat följande rörande ett av kolonisationskommittén framställt förslag om omförande till kolonat av vissa odlingslägenheter och nybyggen:

»Ehuru åtgärder väl torde kunna vara motiverade i syfte att förbättra ställningen för innehavare av redan upplåtna skogstorp och odlingslägenheter ävensom för reformering av grunderna för ett eventuellt fortsatt upplåtande av sist nämnda lägenheter, är jag dock ej beredd att nu framlägga förslag i hithörande frågor. Det äldre upplåtelsesystemet med skogstorp och odlingslägenheter torde visserligen ej sällan hava medfört besvikelse, men å andra sidan har det i åtskilliga fall lett till goda resultat. Systemet med kolonatupplåtelse har hittills prövats blott i begränsad omfattning och endast i den form, försökskolonisationen haft, därvid ännu icke så tydligt

utslag i gynnsam riktning torde hava erhållits, att ett allmänt frångående av det äldre systemet kan anses utan vidare tillrådligt. Föreliggande fråga torde böra göras till föremål för ytterligare omprövning. Inom jordbruksdepartementet hava också vissa förberedande arbeten igångsatts i syfte att få föreliggande spörsmål närmare utrett. Jag hyser förhoppning om, att frågan om skogstorparnas och odlingslägenhetsinnehavarnas ställning må kunna inom en nära framtid framläggas till vidare omprövning.»

I *motionerna* uttalas önskvärdheten av, att riksdagen begär, att Kungl. Maj:t snarast, om möjligt redan till nästa års riksdag, framlägger förslag angående omförande till kolonat av skogstorp och odlingslägenheter och vissa andra nybyggen inom de sex nordligaste länen.

Utskottet vill för sin del understryka önskvärdheten av, att frågan om beredande av en förbättrad ställning för ifrågavarande äldre lägenhetsinnehavare å kronoparkerna i de sex nordligaste länen snarast tages under omprövning. Då emellertid av propositionen framgår, att detta spörsmål redan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet samt att departementschefen hyser förhoppning om, att frågan må kunna inom en nära framtid framläggas till omprövning, finner utskottet anledning ej föreligga att nu ifrågasätta sådan hänvändelse till Kungl. Maj:t, som motionärerna förordat.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionerna I: 249 och II: 374,

a) dels godkänna det såsom bilaga A till detta utlåtande fogade förslag till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna, att tillämpas från och med den dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

b) dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet härutinnan tillstyrkt, vidtaga åtgärder i syfte att nyssnämnda allmänna grunder må vinna tillämpning jämväl på redan beslutade kolonisationsföretag i de hänseenden och i den omfattning, som departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt;

c) dels godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag om ändrad lydelse av moment 1) av gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån ur kolonisternas kreaturslånefond, vilken fond

efter bifall till sagda förslag torde böra benämnas kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond;

d) dels för kolonisationsverksamhetens bedrivande å kronoparker i Norrland och Dalarna anvisa för budgetåret 1925—1926 ett *extra reservationsanslag* av 150,000 kronor;

e) dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, efter utredning, måtte för riksdagen framlägga förslag till särskild lagstiftning angående dispositionsrätten över skogen å kolonat, belägna inom område, där förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden ej äger giltighet, i syfte att förebygga skövling av kolonatens skog.

Stockholm den 14 maj 1925.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Persson, Nils, Sederholm, Nilsson* i Kabbarp, *Boberg, Andersson, K. A. *)*, *Gabrielsson* och *Luterkort* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, *Sjöblom, Pettersson* i Bjälbo, *Carlström *)*, *Uddenberg* i Karlskoga, *Andersson* i Grimbo *) och *Sjölander*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) *vid punkten a), § 3,*

av herr *Luterkort*, som yrkat,

att § 3 i förslaget till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

För handläggning av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker i Norrland och Dalarna må Kungl. Maj:t, i mån av behov, tillsätta särskilda kolonisationsnämnder i de sex nordligaste länen, börande dylik kolonisationsnämnd i regel bestå av vederbörande landshövding jämte representant för statens lokala skogsförvaltning ävensom en representant för länets kolonister samt en praktiskt förfaren man, företrädande jordbruks- och egnahemsintresset inom länet.

Närmare föreskrifter om kolonisationsnämndernas sammansättning, rörande sättet för väljande av kolonisternas representant samt rörande nämndernas verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

Ledningen av och kontrollen över sagda nämnders verksamhet utövas genom jordbruksdepartementet.

2) *vid punkten a), §§ 5 och 24,*

av herr *Sederholm*, med vilken herr *Olsson* i Broberg instämt, som beträffande frågan om kolonatens förseende med virke och bränsle, sedan kolonist inlöst kolonatet med äganderätt, förordat å ena sidan, att kolonat måtte — i huvudsaklig överensstämmelse med vad kolonisationskommittén föreslagit — tilldelas endast ett mindre skogsskifte, och å andra sidan, att kolonist — på sätt i motionerna påyrkas — må tillerkännas rätt att även efter 30 år från den första upplåtelsen efter anvisning erhålla viss myckenhet husbehovsvirke och bränsle från kronoparken, samt i anslutning härtill yrkat,

att det under utskottets hemställan i *punkten a)* omförmälda förslag till allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna måtte i vad angår *§ 5 andra stycket* och — under förutsättning att nedanstående ändringsförslag rörande nu sagda paragraf godkännes — jämväl *§ 24 andra stycket* erhålla följande ändrade lydelse nämligen:

§ 5 andra stycket.

Utöver odlingsmarken bör kolonat tilldelas så stor areal skogsmark, som erfordras för att av densamma må kunna, sedan kolonist inlöst kolonatet, under förutsättning av medelgod skötsel utvinnas en årlig virkesavkastning av från omkring sex till omkring femton kubikmeter fast mått, börande arealen skogsmark inom dessa gränser i vart fall avpassas med hänsyn till kolonatets areal av odlingsmark och övriga på frågan inverkan förhållanden.

§ 24 andra stycket.

Å andra sidan skall ägaren av den försålda lägenheten, om och i den mån så finnes nödigt, tillerkännas rätt att å kronoparken efter anvisning årligen taga viss angiven myckenhet husbehovsvirke och bränsle, ävensom rätt att å vissa platser å kronoparken eller därå belägen fastighet taga grus, sand, torv och lera till husbehov samt för fullgörande av den ägaren av den försålda lägenheten åliggande skyldighet att underhålla väg.

3) *beträffande motiveringen*

av herr *Luterkort*, som anför:

»Då jag i väsentliga delar biträtt Kungl. Maj:ts förevarande proposition, här jag ansett mig böra uttala, att den kolonisationsverksamhet å kronoparker, huvudsakligen i övre Norrland, om vars mera permanenta ordnande nu är fråga, icke får anses innefatta någon huvudsaklig eller slutgiltig lösning av den stora angelägenheten för statsmakterna, att i vidsträcktare mån och på mera rationellt sätt tillgodose den växande befolkningens krav på jord och odlingsmöjligheter. På samma sätt som torde vara förutsatt ifråga om den nu föreslagna norrländska kolonisationen måste varje kolonisationsverksamhet inriktas på att i görligaste mån bereda en nybyggande befolkning byggnads- och odlingsmöjligheter i de bygder, där den har sina rötter, och därigenom de största förutsättningarna för att ur egen och det allmännas synpunkt bästa sätt utnyttja förefintliga kolonisationsmöjligheter. Jag har från nu angivna utgångspunkter ansett, att utskottet icke bort träffa sitt avgörande i förevarande ämne utan att betona dess samband med spörsmålet angående rikets kolonisation, varom riksdagen nyligen beslutat att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning. Jag anser tillika, att utskottet, som med rätta framhållit nödvändigheten av att vid kolonisation enligt de nu föreslagna grunderna framgå med försiktighet, bort tillika understryka nödvändigheten att uppmärksamheten nu komme att i första hand inriktas på att bereda de nuvarande kolonisterna erforderlig hjälp.»

Billaga A.

Förslag

till

allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna.

Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Å därtill lämplig mark å kronoparker inom Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må jordlägenheter (kolonat) på här nedan angivna villkor upplåtas till uppodling och bebyggande i syfte att befrämja uppkomst av jordbruk och egna hem, avsedda i främsta rummet för ortens befolkning; börande kolonat utläggas blott i mån tillgång kan antagas vara för handen till sådant förtjänstarbete, som erfordras för att kolonatets innehavare med familj må kunna erhålla oundgänglig bärning.

§ 2.

Kolonat upplåtas i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen besluta om kolonisationsåtgärders vidtagande.

§ 3.

För handläggning av frågor om kolonisationsåtgärder å kronoparker i Norrland och Dalarna må Kungl. Maj:t, i mån av behov, tillsätta särskilda kolonisationsnämnder i de sex nordligaste länen, börande dylik kolonisationsnämnd i regel bestå av vederbörande landshövding jämte representant för statens lokala skogsförvaltning och minst en praktiskt förfaren man, företrädande jordbruks- och egnahemsintresset inom länet.

Närmare föreskrifter om kolonisationsnämndernas sammansättning och verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

Ledningen av och kontrollen över sagda nämnders verksamhet utövas genom jordbruksdepartementet.

§ 4.

Till brukare av kolonat (kolonist) må antagas allenast svensk medborgare, som råder över sig och sitt gods, gjort sig känd för sparsamhet,

nykterhet och hederlig vandel samt prövas äga goda personliga förutsättningar för genomförande av ifrågakommande kolonisationsföretag, däri inbegripet drivande av ett mindre jordbruk.

§ 5.

Till kolonat bör läggas odlingsmark till den areal, som efter prövning vid planläggandet av varje kolonisationsföretag finnes erforderlig och lämplig, börande arealen odlingsmark i regel ej understiga åtta hektar och ej överstiga sjuutton hektar.

Utöver odlingsmarken bör kolonat tilldelas så stor areal skogsmark, som erfordras för att av densamma må kunna, sedan kolonist inlöst kolonatet, under förutsättning av medelgod skötsel utvinnas en årlig virkesavkastning av från omkring femton till omkring tjugufem kubikmeter fast mått, börande arealen skogsmark inom dessa gränser i vart fall avpassas med hänsyn till kolonatets areal av odlingsmark och övriga på frågan inverkan förhållanden.

§ 6.

Kolonat upplåtes under nyttjanderätt med rätt för kolonist att med äganderätt inlösa kolonatet, allt under de villkor nedan sägs.

Där särskilda skäl därtill föranleda, må Kungl Maj:t dock i undantagsfall besluta om upplåtelse utan att kolonist tillförsäkras dylik rätt till inlösen.

Om nyttjanderätt till kolonat.

§ 7.

Avtal om upplåtelse av kolonat skall ske skriftligen enligt fastställt formulär med iakttagande av bestämmelserna här nedan ävensom i tillämpliga delar av vad i lag sägs om arrende.

§ 8.

Upplåtelse av kolonat skall ske för en tid av femton år.

§ 9.

Då kolonat första gången upplåtes, skall kolonist för de första fem åren av upplåtelse tiden tillerkännas frihet från erläggande av lega. Under de därpå följande tre åren erlägges årlig lega, beräknad till 1.8 procent av sammanlagda beloppet av den kolonatet tilldelade odlingsmarkens i och för köpeskillingens bestämmande fastställda värde och den av kolonisten uttagna byggnadshjälpen. Under återstående del av den tid, kolonist innehar kolonatet med nyttjanderätt, skall han erlägga en årlig lega, beräknad till 3.6 procent av nyssnämnda sammanlagda belopp.

Sålunda fastställd lega inbetalas i den ordning, som från statens sida vid upplåtelsen närmare bestämmes.

§ 10.

Inom femton år från den dag, då kolonist tillträtt kolonatet, skall denne hava uppodlat minst tre tiondelar av kolonatets odlingsmark; dock åligge det därvid kolonist att uppodla under de första tre åren en hektar, under de närmast följande tre åren ytterligare en hektar samt under de därpå följande tre åren ytterligare en hektar, allt i enlighet med vad som vid upplåtelsen närmare bestämmes i fastställd odlingsplan.

Kolonist åtnjute härvid en kontant odlingshjälp, utan återbetalningsskyldighet, av 750 kronor, att utbetalas i terminer efter arbetets fortgång i den mån kolonisten enligt fastställd odlingsplan uppodlar samt, i mån av behov, kalkar och gödslar en och en halv hektar torvmarksjord jämte ett mindre, till potatisland avsett, område fastmarksjord.

I undantagsfall må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, kolonat uppodlas genom statens omedelbara försorg till den omfattning, som i avseende å odlingskostnad beräknas motsvara förenämnda kontanta odlingshjälp, vilken i dylikt fall icke må utgå.

§ 11.

Inom tid, som vid varje upplåtelse bestämmes, skall kolonist hava å kolonatet uppfört bostadshus och uthus i enlighet med vad som vid upplåtelsen närmare avtalas. Den tid, inom vilken byggnaderna skola vara fullbordade, må i allmänhet ej bestämmas senare än till fem år från den dag, då kolonist tillträdde kolonatet.

Kolonist åtnjute kontant byggnadshjälp intill 3,500 kronor, att utbetalas i terminer i mån av byggnadsarbetets fortgång. I undantagsfall kan, efter särskilt beprövande, detta belopp höjas, dock högst till 4,500 kronor.

Där så lämpligen ske kan, bör vederbörande kolonisationsorgan söka vidtaga åtgärder i syfte att erforderligt byggnadsvirke i försågat skick jämte annat byggnadsmaterial må kunna tillhandahållas kolonist, till självkostnadspris, å kolonisationsområdet.

I undantagsfall må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, kolonat bebyggas genom statens omedelbara försorg.

Det åligger kolonist att svara för byggnaders underhåll och brandförsäkring.

§ 12.

Kolonist vare berättigad att, efter utsyning genom vederbörande skogsstatstjänsteman och i den mån byggnadsarbeten åligga kolonisten, avgiftsfritt erhålla byggnadsvirke, som erfordras till de byggnader, som prövas bära å kolonatet uppföras, att uttagas från skogen å de delar av kolonatet,

som utgöras av odlingsmark eller avses till tomtplats, eller, i den mån virkestillgången å nämnda delar av kolonatet finnes otillräcklig, från skogen å motsvarande delar av närliggande kolonat eller å angränsande del av kronoparken.

Kolonist vare vidare berättigad att, under den tid han innehar kolonatet med nyttjanderätt, efter utsyning eller anvisning genom vederbörande skogsstatstjänsteman avgiftsfritt från kolonatets skog eller från kronoparken uttaga virke till husbehov ävensom bränsle, allt i enlighet med vad vid kolonatets upplåtande närmare bestämmes.

§ 13.

Kolonist må tillerkännas rätt till bete, utan avgift, å angränsande del av kronoparken under femton år från den första upplåtelsen av kolonatet för å detta vinterfödda hästar och nötkreatur, dock att i varje fall må från bete undantagas mark, varest betandet skulle förorsaka märkbart hinder för skogens återväxt.

§ 14.

Rätt till jakt efter älg inom kolonats område förbehålles kronan under den tid, kolonist innehar kolonatet med nyttjanderätt.

§ 15.

Genom statens försorg vidtagas åtgärder för kolonisationsområdenas förbindande med viktigare kommunikationsleder. Det åligger dock kolonist att ansvara för byggande och underhåll av för kolonatet erforderlig utfartsväg i den mån densamma faller inom kolonatets område. I övrigt deltagar kolonist i underhåll av väg i den utsträckning och enligt de grunder, som vid kolonatets upplåtande bestämmas, därvid kolonist ej må åläggas underhåll av längre vägsträcka än tillhoppa 300 meter.

§ 16.

Avlopps- och avledningsdiken, som prövas erforderliga för kolonisationsarbetets genomförande, ävensom laggdiken, vilka möjliggöra odlingsarbetets omedelbara påbörjande, anläggas genom statens försorg.

Kolonist har skyldighet att *dels* underhålla sålunda upptagna diken, i vad de ligga inom kolonatets område, och *dels* deltaga i underhållet av utom kolonatets område belägna diken efter ty därom vid kolonatets upplåtande bestämmes.

§ 17.

Kronan ansvarar för skatt och annan allmän tunga, som belöpa å kolonat under den tid, kolonist innehar detta med nyttjanderätt, dock under högst femton år från den första upplåtelsen.

§ 18.

Dör kolonist före upplåtelse tidens utgång eller försättes han i konkurs, äge såväl kronan som dödsbodelägarna eller borgenärerna uppsäga avtalet. Sker ej uppsägning från någondera sidan inom sex månader efter dödsfallet eller sist å trettionde dagen efter inställelsedagen i konkurs, skall avtalet fortfarande äga giltighet, och svara dödsbodelägarna eller borgenärerna för avtalets fullgörande intill dess upplåtelse tiden utgår eller avtalet eljest upphör att gälla.

Vad om rätt för kolonist till inlösen av kolonat eller till förnyad upplåtelse här nedan sägs skall icke äga tillämpning i fråga om borgenärer, för vilka avtal om nyttjanderätt till kolonat enligt vad ovan sägs kan komma att gälla.

Frånträder kolonist under pågående upplåtelseperiod nyttjanderätten till kolonat, vare sig till följd av dödsfall, konkurs, nyttjanderättens förverkande eller eljest, och skall ej jämlikt denna paragraf avtalet fortfarande äga giltighet för dödsbodelägare eller borgenärer, skall kolonatet ofördröjligen för återstoden av upplåtelse tiden upplåtas till annan kolonist under oförändrade villkor, dock att beträffande fullgörandet av den kolonisten åliggande odlings- och byggnadsskyldighet må vidtagas den jämkning, var till omständigheterna skäligen må anses föranleda.

§ 19.

Avträdes kolonat, skall kolonisten vara berättigad till ersättning för av honom enligt för kolonatet gällande byggnadsplan å kolonatet uppförda byggnader ävensom för å detsamma av kolonisten verkställda förbättringar. Vid ersättningens bestämmande skall avdrag göras för värdet av virke, som för byggnads- eller förbättringsarbetenas fullgörande tillhandahållits kolonisten från statens sida, ävensom för belopp, som kolonisten i den ordning särskilt stadgas må hava erhållit såsom odlings-, diknings- eller byggnadshjälp.

Om inlösen av kolonat.

§ 20.

Efter det kolonist fullgjort honom enligt §§ 10 och 11 åliggande odlings- och byggnadsskyldighet, skall han vara berättigad att under de villkor nedan i §§ 21—25 sägs inlösa kolonatet.

Rätt till inlösen av kolonat äger dock rum allenast i händelse kolonist prövas behörigen hava fullgjort vad honom i denna hans egenskap enligt gällande föreskrifter åligger.

Att Kungl. Maj:t i särskilda fall äger besluta om upplåtelse av kolonat, utan att kolonist berättigas inlösa kolonatet, därom är stadgat i § 6.

§ 21.

Köpeskillingen för kolonat bestämmes med hänsyn till värdet å jord och skog samt byggnadshjälp enligt allmänna grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t. Vid kolonatets upplåtande första gången skall i upplåtelsehandlingen angivas, huru köpeskillingen för kolonatet skall beräknas.

§ 22.

Köpeskillning för kolonat skall, då inlösen äger rum, delas i två lika stora delar, en amorteringsdel och en stående del.

Å amorteringsdelen erlägges, intill dess den blivit till fullo gulden, en annuitet av 6 procent, varvid såsom ränta räknas 3.6 procent av det oguldna kapitalbeloppet av amorteringsdelen. Amorteringsskyldigheten inträder sedan femton år förflutit från den dag, kolonatet först upplåtits. Intill dess amortering börjar, erlägges endast ränta efter 3.6 procent av köpeskillingens hela belopp. Därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta efter 3.6 procent av den stående delen, intill dess jämväl denna del till fullo inbetalts.

Den stående delen skall vara gulden senast inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras. Det stående kolonisten fritt att när som helst betala köpeskillingen i dess helhet jämte upplupna räntor samt att göra de avbetalningar han önskar å den stående delen.

Därest kolonatet till jord eller byggnader vanvårdas, eller skog å kolonatet avverkas annorledes än till husbehov eller försäljning efter utsyning, eller föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar icke ordentligt fullgöras, eller kolonisten underlåter att hålla åbyggnaderna brandförsäkrade, skall, därest sådant från statens sida påfordras, vad av köpeskillingen återstår oguldet jämte ränta genast vara till betalning förfallet. Detsamma skall gälla, där äganderätt till kolonatet i dess helhet eller del därav genom köp eller annat fång från kolonisten övergår i andra fall än då kolonatet i sin helhet övertages antingen av efterlevande make eller av bröstarvinge eller av efterlevande make och bröstarvinge, vilka behålla kolonatet oskiftat, så framt icke den nye innehavaren i vederbörlig ordning prövas lämplig att övertaga kolonatet.

Som säkerhet för oguldna delar av köpeskillingen skall kolonist, då inlösen äger rum, avlämna med in-teckningsmedgivande försedd förbindelse, avfattad i överensstämmelse med vad ovan föreskrivits.

Kolonist skall vara skyldig att inbetala i denna paragraf omförmäld annuitet i den ordning, som från statens sida vid köpet närmare bestämmes.

§ 23.

Vill därtill berättigad kolonist inlösa kolonat, göre därom skriftlig anmälan hos vederbörande kolonisationsnämnd. Har sådan anmälan inkommit, låte nämnden ofördröjligen anställa besiktning å kolonatet till utrönande, huruvida inlösen må äga rum. Prövar nämnden kolonist vara

berättigad till inlösen, skall genom nämndens försorg köpekontrakt upprättas enligt fastställt formulär.

Om besiktning, som i denna paragraf avses, skall i tillämpliga delar gälla vad om syn finnes stadgat i 2 kap. 11 och 12 §§ av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

§ 24.

I köpekontrakt, varom i § 23 sägs, skola intagas erforderliga förbehåll om servitut till förmån för såväl kronopark eller därå belägen fastighet som den försålda lägenheten. Sålunda skall i allmänhet ägaren av sistnämnda fastighet förpliktas tåla, att väg för utforsling av virke från kronoparken tages över lägenheten samt att över lägenhetens område till förmån för kronoparken eller därå belägen fastighet elektrisk ledning drages, allt dock mot ersättning för av servitutets utövande vållad skada, ävensom göras förbehåll om skyldighet för ägaren av den försålda lägenheten att underhålla väg.

Å andra sidan skall ägaren av den försålda lägenheten, om och i den mån så finnes nödigt, tillerkännas rätt att å kronoparken efter anvisning årligen taga viss angiven myckenhet husbehovsvirke och bränsle, vilken rätt dock ej må utsträckas att avse längre tid än till och med trettio år från den dag, kolonatet först uppläts, ävensom rätt att å vissa platser å kronoparken eller därå belägen fastighet taga grus, sand, torv och lera till husbehov samt för fullgörande av den ägaren av den försålda lägenheten åliggande skyldighet att underhålla väg.

§ 25.

Sedan köpekontrakt rörande kolonat upprättats, skall genom statens försorg på statens bekostnad den försålda lägenheten av lantmätare avfattas å karta, därå upptagas skillnaden mellan ägoslag, vilka redovisas i jordregistret, byggnader, vägar, vattendrag och dylikt ävensom sådana fasta punkter och mätningsuppgifter, att det kartlagda områdets läge bliver fullt bestämt.

Inlöst kolonat skall genom statens försorg avskiljas från stamfastigheten genom jordavsöndring. Lagfart å fånget ombesörjes på kolonistens bekostnad av staten.

Särskilda bestämmelser.

§ 26.

Har kolonist vid utgången av första upplåtelseiden ej inlöst kolonatet, äge han, därest villkoren enligt § 20 för inlösen av kolonatet uppfyllts, erhålla kolonatet till sig upplåtet under nyttjanderätt för ytterligare femton år under oförändrade villkor, dock att därvid icke skall tillämpas vad i

§§ 9, 10, 13 och 17 sägs om legofrihet eller lägre lega än efter 3.6 procent, odlingskyldighet, rätt till bete och ansvar för skatt och allmän tunga.

Kolonist, som vid andra upplåtelse tidens utgång ej inlöst kolonatet, äge optionsrätt till förnyad upplåtelse, därvid Kungl. Maj:t må föreskriva de ytterligare jämkningar i upplåtelsevillkoren, som finnas nödiga.

§ 27.

Har kolonist, på sätt i § 26 sägs, erhållit ny upplåtelse av kolonatet, må han när som helst under den nya upplåtelse tiden kunna inlösa kolonatet. Därvid gälle i tillämpliga delar vad ovan stadgats angående inlösen av kolonat.

§ 28.

Kolonist bör, i den mån och för den tid så prövas lämpligen kunna ske, beredas rätt utan avgift till fiske i vatten å angränsande kronopark.

§ 29.

Det må ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida och i vad mån understöd må lämnas vederbörande skoldistrikt för upprättande av skola, avsedd huvudsakligen för kolonisters barn, genom avgiftsfritt upplåtande under nyttjanderätt från kronopark av för ändamålet erforderlig mark och kostnadsfritt tillhandahållande å rot av erforderligt virke.

§ 30.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av här ovan angivna grunder.

§ 31.

Rörande lån från kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond är särskilt stadgat.